

Slovenija izhaja vsaki teden dvakrat, in sicer vsaki torek in petek. Cenaza celo leto po pošty je 4 gold. 40 kr., za pol leta 2 gl. 20 kr., za ene kvatre 1 gl. 10 kr. Ako se pa iz založnice v Ljubljani na bregu hiš, št. 190 jemlje, se plača za celo leto 4 gl., za pol leta 2 gl., za ene kvatre 1 gl. Za celoletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odrajuje še pol gold.

bljani na bregu hiš, št. 190 jemlje, se plača za celo leto 4 gl., za pol leta 2 gl., za ene kvatre 1 gl. Za celoletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odrajuje še pol gold.

Slovenija.

V petek 8. Svečana 1850.

Osoda Slovincov.

Res v nobeni deželi cele deržave niso ponižne želje naroda tako malo posluha, mnoge žertve in prizadeve za občinski blagor tako žalostnega plačila, pravične potrebe tako malo vslišanja našle, kakor v krajih našega vbozega naroda, ki ga tisučletna nesprosljiva železna osoda tare. Kdor se le nekoliko v zgodovino te dežele ozre, katero smo v letu 1848 „Slovenjo“ zaznamovali; kdor le nekoliko prevdari, kako so v teh krajih v neprenehljivem nasledu od 8. veka tuji grofi narod tlačili, kako so bili ti kraji zdaj lastnina franski kraljev, zdaj skor samostojni, zdaj odvisne od rimskih cesarjev, zdaj plen mnogih klatovitev, in pri vsem tem je vonder še narodno življenje in razvitje dežele nepremakljivo ostalo, da je namreč slovanski narod vedno in vedno sužen bil nemškega plemstva. Kdor to v zgodovini narodov nikdar zaslišano osodo tisučletnega neprenehljivega robstva, to tisučletno z nobenim žarkom svobodnega sonca razsvitljeno sužnost, to tisučletno ropanje in moljenje dušnih in materialnih moči enega naroda drugemu v korist le nekoliko premisli, bo zmeril neizrečeno žalost, ki je neizbrisljivo znamenje našemu narodu v serce postavila, bo globoko rano vidil, ki vsacega boli, dokazalo mu bo njegovo grenko obličje, njegova pripognjena glava brezvoljno vdanje v neodverljivo osodo neskončno bolečino, katero mu je tisučletno čezčloveško trpljenje celih deset stoletij vtisnulo.

Pervi zark boljše prihodnosti, ki je v viharo noč našega naroda zasijal, je bil sušec leta 1848, ko se je klic svobode čez naše domače gore razlegal. Kakor prvi žark mlade zore verhe naših snežnikov objema, in serca v prijetnih dolinah naše domovine z veselo nado krasnega dneva ogreva; tako je tistikrat blisk enakopravnosti vsa serca presinil, in je tudi tam dobrodelni ogenj prižgal, kjer je do zdaj le tamna noč in morivna nadloga kraljevala.

Naša mladost je bila, in posebno nekoliko naših duhovnov, ki so se vneti za blagor naroda upu v roke podali in navdani s popolno svobodo v besedi in mislih se visoko dvignuli, in si zlato prihodnost obetali, ktere vresničenje bi bilo naj večjih žertev vredno, pa zavolj opore lastne slabosti in hude volje od zunej, težko, da bi se njih up kmalo vresničil. Kmalu so si upali s svojimi misli na dan, o začetku sicer boječe, potem pa vedno glasnej in glasnej, pa kmalo je bilo spet vse to z močjo zarteto, v vedno pozabljeno verženo, imenitna naloga še ni bila spoznana, še manj pa vresničena.

Da je pa temu tako, ni kriv narod, niso krivi moži, katerim je osoda ključ naroda v tem imenitnem času izročila, narod in moži so svojo dolžnost storili, storili so kar jim je izvirna moč v kazovala — in to je vedno prav, dobro, ker je višje nadahnuje. Pa kar je prišlo, je moralo priti, ker razvitje človeštva se povišuje od stopnje do stopnje in zaznamva stopinje svojega pota ravno s tem, da seme

seje za žetev, ki ima še le v prihodnjem stoletju sad obroditi.

Tako je leto 1848, katerega neizpolnjeni visokoleteči upi nam zdaj toliko tug prinasajo, tudi med množico našega naroda ideje verglo, goreče žarke, namenjeni sveti ogenj v narodu vneti, močne kale, poklicane korenine pognati v čversti zemlji nepokvarjenega narodnega duha. Moži pa, ki narod vodijo, katerim je dano čutenje za narodov visoki namen, nje kliče zgodovina enako višjim duhovnim sveti ogenj varovati in njegovo vse oživljajočo moč vedno bolj in bolj razširjati.

Tudi pri nas se je prejšni čas mogočno povračevati začel; raztergane so vezi, ki so nas tako terdno vezale, ki so nas z enim čutom z eno voljo navdihvale; krog in krog nas pa zija vsepožiraven brezden, in vsak dan in vsaka ura nam nove sovražnike rodi, katerih derzna beseda vedno glasneje doni na naših ravninah, katerih vladarstvo vedno mogočnejše žezlo v naši deželi nosi. V prahu leži naš razlomljen up, in vsaka mogočnost dvignutja lastne moči se zaterta vidi: le milosti je naša prihodnost izročena, in milost je pa zares slabo poročstvo.

In vonder ne potrebujemo drugega kakor pravice, nič kakor vresničenja tega, kar je nam cesarska beseda, ministerski programi in vslava tolikrat in tako slovesno zagotovila, kar pa nam nižji vradniki na tako hudobno vižo zaderžujejo.

Ravno to je pa, kar tistemu mora skerb delati, ki naše stanje dobro pozna; ker iz lastne moči mora narod v meso in kri prestvariti, kar se mu v vstavnej deržavi ponudi. In le s svojo močjo se sme in mora zoperstaviti vsakemu napadu zoper svoj obstoj. Mi pa, naj se ozremo, kamor koli je nam drago, povsod se nam silno žalostna znamenja svoje slabosti prikažejo.

Molčimo od neizpolnenja naših vesolnih želj, od našega zjedenja, v katerih spolnenje se jih je na tisuče podpisalo, in vonder se na to nič ni gledalo. Mi molčimo, da se je naravni sedeš našega uma, pravo središče vsih dušnih in materialnih dobičkov južnozahodnih krajev, od deržave same k velikej prihodnosti namenjena Ljubljana, z nepričakovano zanemarnostjo vsih uradnih poropala in se iz nezapadljivih vzrokov v malo deželno mestice promenula, tista Ljubljana, ki tudi v naj nevarnejših časih ni svoje zvestobe oskrnila, in ki vse moči materialnega in dušnega razvitka zapopade. Tudi to se komej upamo povedati, da se na od ministerstva in deželnega poglavarstva za slovensko spoznanem Krajskem kantonski poglavarji postavljajo, ki deželnega jezika ne razumijo; hojimo se že, le opomniti, da to ni enakopravnost, ako od 12 takih vradnikov le trije za potrebo slovenski razumijo! Kako se bodo druge vradnije vstanovali, tega ne moremo in nočemo za zdaj se pretresovati. Prava svoboda naroda zares ne odvisi od vradnikov; pa veliko moč imajo vonder na vstavno samostojno razvitje dežele, in ravno njih postav-

ljenje desetkrat pomnoži čut slabosti vsacega življa svobode in narodnosti.

Da se zamore, kjer so taki vradniki, ljudska moč razvijati, se more vse ljudstvo v vsih krajih v vstavne meje potegniti, se mora povsod vez podločnosti odpraviti, vsak deržavljan se mora za takega spoznati in svojih pravic se poslužiti. Kako je pa to mogoče, kjer predpravica jezika že sama pet šestin prebivavcov podložne stori. Deželjan, prebivavec malega mesta, že od starih časov navajen vsakega nemško govorečega za zapovedovavca imeti, se bo le počasi svoje pravice spoznavati navadil, zraven tega ga bodo tudi tisti, ki predpravico jezika uživajo, že zavolj lastnega dobička le malo ali clo nič podpirali. Naj se le danes pogleda, koliko sadu je pred dvema letama izrečena enakopravnost rodila! Vbogi deželjan, ki ima polno pravico, kako pripognjeno in ponižno, deržavljan, po pisarničah stopa, kako boječe se stisne v prvi kot pri vratih in ponižno čaka, da mu kak pisar milost skaže, ga vprašati ali v nemškem ali včasih nalaš pokvarjenem slovenskem jeziku, kaj da hoče. Al svobodomiselná stranka Nemcov v Avstriji misli, da je tako ravnanje zares poročstvo enakopravnosti. Dokler 15 milijonov Slavenov polne zavesti, popolnega vžitka deržavljanskih pravic nima, tako dolgo je vstava le milost, ni pravica, ni potreba. Kako pa zamo-remotako žalostnega stanja se rešiti? Ne poznamo drugega, kakor javnost v vsakej zadevi spodejin zgorej.

Dolgo pred marcom 1848 so začele „Novice“ polje obdelovati, na katerem bi imelo seme narodnosti in svobode kliti začeti. Ti časopis se je tudi med ljudstvo zlo razširil in je dober sad rodil. Vi-harji dveh poslednjih let so pa tudi to močno deblo ljudske omike potresli; da bi novi tečaj, kterega je ti časopis zdaj nastopil, pričakovanju zadostil, kar od mnogozasluženega izdatelja pričakovati smemo. Bolj žalostno stoji z našim drugim časopisom „Slovenijo“; močne perute, s kterimi se je dvigati začela, so oslabele, oblika in zapopadek nam žali bog! malo upanja dasta, da bi visoki namen, kterega si je naložila, kmalo speljati mogla. *)

Pa za nje obstoj in vživljenje se morajo vse moči zbrati, ker nje obstoj je djanski pogoj našega naroda.

Če ta dva časopisa za naš narod dobro napredujeta, nimamo v celej slovenskej deželi le enega časopisa, ki bi potrebe našega naroda navzgor, tedaj v nemškem jeziku naznanval. Res, da se je „Laibacher Zeitung“ nekdanj nekoliko prizadajala; al gospod Hladnik je bil po kratkem vredovanju odstranjen, in zdaj je ona popolnoma vladni list, že večkrat je naravnost zoper naše dobičke govorila. To velja od „Klagenfurter Zeitung“, in „Gracarca“ je slednjič približališe vsih tistih, ki si prizadevajo v južnozahodni Avstrii na štajerskem in ilirskem slovanstvo popolnoma zatreti. Kamor koli se tedaj ozremo, nikjer ni zavetja za nas, ki bi nas varvalo naših sovražnikov. Usta se nam zaperajo in naj ponižniši odgovor se v časopis ne vzame, tako, da tudi s temi versticami dalje od domovine pribežati moram. In vonder je naša reč prave vstavne svobode v našej deželi. (Union.)

Austrijsko cesarstvo.

Ljubljana. V torek je mnogozasluženi go-spod profesor Martinak umerl. Z njim smo spet

*) Torej prosimo rodoljube za podporo, sicer nam pri vsi dobri volji ni mogoče tirjanju naroda zadostiti.

Vred.

pravega sina domovine zgubili. Že pred sušcom 1848 je on svoje učence opominal se slovenščine poprijeti, večkrat očitno v soli rekel, ko je bil slovenski jezik še zaveržen pankert, da mu bo zlo ljubo, ako mu kdo nalogo v slovenskem jeziku pri-nese; in vselej je kak učenec njegovo voljo dopolnil. — S takim ravnanjem je on mnogo učencev zbu-dil, da so se slovenščine poprijeli in si je naučili. Njegovi učenci so ga pa tudi vseskozi ljubili in so mu to ljubezen tudi večkrat očitno skazali. Včeraj je bil pokopan.

* Uni dan smo opomnili, koliko ima zavoljo legarja ljubljanska farna duhovšina opraviti, in koliko truda in nevarnosti v tej kužni bolezni pre-stoji. Živo spričevanje od tega da leto, da so do zdaj že štirje teh častitih gospodov umerli, trinajst pa jih je bilo ali jih je še bolnih. Povedati moramo, da so do zdaj še trije duhovni z dežele v pomoč za toliko bolnikov poklicani bili, in da se tudi več duhovnov, kteri imajo druge razun farnih služb v mestu, pri obiskovanju bolnikov in posebno pri pridigah vdeležuje. Ali jih pa ni še več, kteri bi lahko še pomagali, ker dela duhovskega je sila ve-liko? In se eno prašanje: Koliko neki imajo tisti duhovni, ki se v tem hudem času trudijo, za svoje prizadevanje posebnega povračila? Blezo da nič. — Če smo prav slišali, je vsega plačila za duhovne, kteri so bili z dežele poklicani, 50 — reci pet-deset krajcarjev na dan! — Še Krakovec več za-sluzi, ki na Bregu naklada. — Novice so pred krat-kim omenile, kako slabo se zdravnikom, ki v le-garskih bolnišnicah služijo, njih delo plačuje; menda se z enako pravico za duhovne potegnemo.

* V sredo opoldan je prišel 4. bataljon krajn-skega polka v Ljubljano. Živio mu je od vsih strani donelo. Pravijo, da bode znanprej tukaj ostal.

Serbska. Na vsako le mogočo vižo se protiv-niki Serbov prizadevajo jim škodovati. Že konec mesca marca pretečenega leta se je nemški apostel dvignul, je vse žile napel, si je mnogo ljudi pridobil, podpise naberal in v sejah sklepe delal, med drugim bi se bili imeli poslanci na Dunaj podati in vlado prositi, da bi v Banatu nemško grofnijo vsta-novila, sicer bi raj Banat zapustili, ker nočejo pod serbsko vlado biti. Poslanci so tudi res na Dunaj šli se pri cesarju grenko pritožiti, da zraven Rai-cev ni mogoče živeti. Na Dunaj se ve de niso ta-kega odgovora dobili kakor ga jim je grof Nugent v letu 1848 dal: „Bog vas prenese v Nasav, ta zemlja je serbska.“ Naši nemški brati so bili lepo tolaženi, da se jim bo vse po volji zgodilo, da naj doma le prav mirni bodo. Radi bi vedili, kaj da jih tako teži? Saj imamo enakopravnost, ki nemcom gotovo ne bo krivice pripustila, serbski poglavar je nemec, ki gotovo svojih ne bo zaverigel in zra-ven njega tudi mnogo drugih uradnikov. V toron-talskem okrožju je še mnogo več nemških vradni-kov kakor pa serbskih in med njimi so tudi taki, ki so v ogerski vojski Madjarom roko deržali, ki tedaj ne bodo Nemcov ravno preveč sovražili. Serčno radi se Nemcev znebimo, privošimo jim svojo grofnijo, pa kako se bo ta napravila, ker se oni semtertje kakor sentje med prosom napdejo. Ali našo zemljo, ki so jo nam naši dedji zapustili, ki smo jo z lastno kervjo branili in rešili, to zemljo zapustiti, ker nekoliko tujcev tako hoče, bi bilo zares preveč tirjati! Ko so Nemci iz svoje domovine šli, gotovo niso mislili, si kako deželo pridobiti, ampak le živež si pre-skerbeti, kterega jim domovina ni mogla dati, ki so ga tudi dobili. Če pa dalej ne moreje med Serbi

Lepoznansko polje.

Odgovor

sostavku „*novo-oblikarski vihar*“ v 4. listu Novic.

(Konec.)

4. Pravite, da vam je sklomba druge intretje stopnje že davno znana, kar ne dvomimo; pa zakaj, gospod! ste se je ogibali? Vediti in vendar ne storiti — kaj vas nič veš ne muči? Kar vaš pristavek zastran določljivih in nedoločljivih prilogov vtiče, dvomimo nad resnico. Mi pri ljudstvu tega razločka nismo našli. Še se spomnimo besed dolenskega kmeta: Lanska letina je bila huda, letošnja bo pa še huja. Ravno tako je, po spričbi verjetnega gospoda, ki smo ga prašali, na štajarskem. V staroslovenskem se le v prvem padežu in prav redko *ši* namesto *ša* naleti, v družih se po redu sklanja; pri družih Slovanih ne najdemo nikjer tega razločka. Dobro bi bilo, ako bi vi izvir vašega znanja razodeli.

5. Odgovor na to je bil že pod 1. dan.

6. Komu pušica zastran *št* velja, ne vemo. Nas gotovo ne tiče, vendar vam damo odgovor. Vi mislite, gospod! da sta naša slavna rojaka g. Mikložič in g. rajni Kopitar Staroslovensčino kvarila, in jej svoje zmišljije podtikala — za božjo voljo! kakosne misli morate vi od nju imeti! Jeli mogoče le samo sumiti, da bi tako učena, tako skušena, in pred vsim pri vsakej besedici tako vestna jezikoslovca jezik po svoje kerpala, kakor staro plahto? Oh! oh! Vedite, da se čista staroslovensčina ne zajema iz kalnih ruskih in serbskih virov; ampak kdor hoče nepokvarjeno, je išči v starih rokopisih. V tih sta se naša rojaka učila in tu sta najdla, ne iznajdla — *št*. Če ne verjamete, berite Glagolita Clocianus, Supraselski rokopis, assemanski evangeli, in vverili se boste, da gg. Mikložič in Kopitar nista kriva preroka. Najpred pa svetovamo, ne vtikati se v reči, kjer nismo prav doma! —

7. Odgovor na to glejte pod 1.

Pri vaši poslednji opombi zastran zročence *bé*, ki mislite, da smo jo prikrili, desiravno se prav kosato v našem stavku šopiri, je, kakor vas skozinskozi, tudi nas ne malo smeh posilil. Kaj je niste vidili? Pri drugej številki nas na g. Murkota zavernete; zdaj pa mi vam ravno tje pokažemo. Kako ste *bésim*, *bési*, *bé* prezreti mogli? Glejte str. 69 njegove slovnice družega natisa 1850. Prvega nimamo pri roci, vendar se spomnimo v njem prilike: Mož *bé* (bi bil) padel (menda premoško koračaje), ako mu ne *béso* (bi bili) priskočili. Tukaj smo se tudi mi spoznali z-njo, in kjer nam zelo dopade, jo še mislimo véasi v bukve vriniti. Tudi vi jo smete; pa ne silimo nikogar. Najde se ona tudi v Jarnikovih spisih, v Blažetu in Nežici g. Slomškega itd. Čudno, da vi tega ne veste! Vaša misel zastran staroslovenskega *béh* in *bih* je tudi kriva. Vi ste nju pomen narobe vzeli. *Béh* se ne pravi: sim bil; ampak je skrajšano *béjah* in toraj toliko, kar: sim bival. Pomembo vašega *béh* ima *bih*, ki je zravno tudi, kakor na Serbskem še zdaj želvni naklon. V tem primeru ne reče več, kakor naš bi; toraj naš bi bil ni *bih*, ampak *bih bil*. — Nesmete vsakim bukvam verjeti! Ni vsaka hruška,

ki se tu ali tam pobere, da bi jo človek koj na mizo dal. Zna piskava biti. —

Poslednič vas še poprašamo, koga ste z svojo končno pušico zabosti hotli? Komu velja vaš: budete? Vi pišete zoper novo-oblikanje, ali z drugo besedo, zoper naš sostavek v 2., 3. in 4. listu Slovenije. Tako gre saj iz vašega pisanja, ki nove oblike pretresa, soditi. Ali dajte odgovor, kdaj smo mi budem pisali? Kdaj smo budem le svetovali? Ali nismo v svojem stavku glasno in očitno ko beli dan, zoper u govorili? Njega vpeljavi na moč vstavljali se? Kje je bil um, kje oči? Tako debelo reč zgrešiti! Novice so našo misel lahko razumele in je undan pod vašim pretresom razločno omenile; kako je vam ušla? In povejte nam, če se piše: budem, ruha itd., so li to oblike? Ali ni timvec značaj narečja s tim razdert? Take reči podtikati nam, je preveč, prestopa mejo. Prosimo vas, dajte nam vprihodnič le, kar nam gre, ne več!

Tu imate odgovor! Vzemite si iz njega resnico: kdor visoko leti, nizko sede. Z vašo mero smo vam merili; toraj ne zamerite! Z Bogom!

Podgorski.

Kratkočasnica.

Bitte!

An Herrn Felbolter. Ich bitte Sie recht schön, wenn Sie etwas zu schreiben haben haben nicht für Lohn, sondern, dass ich in der Schrift etwas gewöhnen möchte. Und Euere Schwester liessen Sie recht schön grüssen ich bleibe Euer

gehorsamster Freund J. J.

Pisavec je v Ljubljani 3. klas doversil, in do bre spričbe domu prinesil. Štirinajst dni potem, ko je domu prišel, je to pisal.

Nenavadne besede v prevdarek.

Meljár; meljárje imenuje mlinar tiste, ki k njemu v mlin nosijo, post. imam 30 meljárjev, iz 5 vasi so vsi moji meljárji itd.

Malik (v pomenu Echo), post. malik leti, Echo hallt.

Nakáčiti se pravi, nož prav oistro nabrusiti.

Návoka, v mlinsko preslico vdelani količki, na katero pravci bijejo, de kamen ženó.

Náret; govori se: pri náreti; bei Handen, an einem gelegenen Orte.

Nagnoj, les, terd, posebno dober za pesti.

Naték, je težek človek, sitnež, ein Lästiger, natéčen, siten, lästig.

Nét (?) je znabiti nemško, mičkine žibičice; zanétati itd.

Osék, je graja z vej v tla vtaknjenih, kjer so v planinah čez noč ovce.

Okápiti, če se spredej na škorno novo usnje dene, se pravi to, okápiti škorno.

Potép, das Vagabundiren, post. na potep iti, potepati se, vagabundiren, herumstreichen.

Pérda; pisal, ki ne poje, ampak herči, je brez klinca, brez zareze, samo spredej konec, ki se v usta vtakne, se prezveči.

Prežvêk, kar se govedu gori pahne, da potem prežvekje.

Pólza, v mlinu; po nji teče preslica.

Pristjen, je siten, natéčen, lästig.

Potogláv.